

Debutanter: Vuxen

Pär Lodin

Svart Potatis

Facklitteratur

Politisk Historia

 Se annons på sidan 390.

FOTO: PRIVAT

MIN FAR VAR utlandschef på Aftonbladet och senare utrikeskorrespondent. Jag är i princip uppvuxen med ett intresse för journalistik, samhälle och politik.

När jag läste historia som huvudämne på Kulturvetarlinjen vid Stockholms universitet fick jag en idé om att skriva om historia på ett lite annorlunda sätt. Inte så mycket kungar, medeltiden, eller krig under stormaktstiden, utan mer fokusera på det som har relevans för dagens problem och samhällsdebatt.

Yrkeslivet gav inte mycket tid över. Jag har arbetat som fotograf, journalist, tidningsproducent och förstås med de nya digitala medierna.

Men för fyra år sedan började jag sätta mig in i *An Gorta Mor* – den stora hungern – som den irländska potatissvälten 1845-50 brukar kallas. Historien innehöll så mycket intressant stoff, även ur ett nutidsperspektiv, att jag kände att nu var det dags att skriva en bok. Speciellt som det knappt skrivits något på svenska om detta världshistoriska drama. Många kanske har en vag uppfattning om det hela, men jag tror få inser skalan av vad som hände.

Potatissvälten i Irland räknas som största humanitära katastrofen i Europa under 1800-talet. En miljon dog av en befolkning på åtta miljoner. Det skedde dessutom nästan i hjärtat av världens rikaste land – det brittiska imperiet. Irland var en del av Storbritannien.

Först intresserade jag mig för den ekologiska katastrofen, den oerhörda kraft och hastighet som den då okända potatissjukdomen slog till med. Det hela föregicks av ett

extremväder, det snabba förloppet kan sända kalla kårar ända in i vår tid som exempel på vad en klimatrubbning kan orsaka.

Sedan började jag mer intressera mig för de politiska aspekterna. Det här var ett laddat material, förstod jag ju mer jag satte mig in i källorna. Varför gjorde inte det brittiska imperiet mer för att rädda sina landsmän?

Det är naturligtvis en känslig fråga vad det gäller relationerna mellan England och Irland och konflikten i Nordirland. Historikerna är rädda att ”förse IRA med ideologiska kulor”, skrev en irländsk historiker.

Men det finns fler kontroversiella inslag. 1840-talet var en tid då nationalekonomernas teorier hade mycket stort inflytande. ”Political economy” och ”Free Trade” var på allas läppar. Svälten i Irland sammanföll på ett ödesdigert sätt med det politiska genombrottet för den klassiska liberalismen, med dess idéer om att staten inte skulle ingripa och den hårdare synen på de fattiga.

Svart Potatis är först och främst en ganska detaljerad och bitvis otäck skildring av händelseförloppet, samtidigt som parlamentsdebatter och den politiska striden om Irlands öde mellan de liberala Whigs, de konservativa Tories och de alltmer desperata irländska politikerna också ges utrymme.

”Tankarna går till dagens värld och ekonomiska resonemang” skrev en god vän som läste en tidig version av bokens manus.

Sådan historia är jag intresserad av att skriva – som ger kunskap om dåtiden och tankar om nutiden. En uppföljare är redan planerad. ●